

सिद्ध कुमाख गाउँपालिका, सल्यान

शिक्षाको वार्षिक स्थिति
प्रतिवेदन (असर) २०२२
Annual Status of Education
Report (ASER) 2022

EDUCATIONOUTLOUD
advocacy & social accountability

१. असर (ASER) को परिचय

१. असर (ASER) को परिचय	१
२. सर्वेक्षण गरिएको क्षेत्र : सल्यान जिल्लाको सिद्ध कुमाख गाउँपालिका	२
३. असर (ASER) सर्वेक्षण प्रक्रिया	२
३.१) गाउँका प्रमुख व्यक्तिलाई भेटेर गाउँका जानकारीहरू सङ्कलन गर्ने	२
३.२) नक्सा कोर्ने, घरपरिवार छनोट गर्ने र घरपरिवारको सर्वेक्षण गर्ने	२
३.३) ५ देखि १६ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकाहरूको सिकाइ उपलब्धि मापन	३
४. असर (ASER) सिकाइ उपलब्धि मापनका नमूना प्रश्नपत्र	३
४.१) नेपाली विषयको प्रश्नपत्रको नमूना	३
४.२) गणित विषयको प्रश्नपत्रको नमूना	४
४.३) अङ्ग्रेजी विषयको प्रश्नपत्रको नमूना	५
५. सिकाइ उपलब्धि मापनबाट प्राप्त नतिजा	६
६. तथ्याङ्कहरूको विश्लेषण	१४
७. निष्कर्ष	१५
८. असर (ASER) सिद्ध कुमाखमा काम गर्ने समूह	१५

१. असर (ASER) को परिचय

शिक्षाको वार्षिक स्थिति प्रतिवेदन (Annual Status of Education Report – ASER) नागरिकहरूको नेतृत्वमा बालबालिकाहरूको सिकाइको मापन गर्ने (Citizen-led Assessment -CLA) सर्वेक्षण हो। यस सर्वेक्षणमा स्थानीय समुदायका सदस्यहरूमध्ये विशेष गरी समुदायका युवाहरूलाई ५-१६ वर्ष उमेर समूहका सबै बालबालिकाहरूको नेपाली र अङ्ग्रेजीको पढाई र गणितको सिकाइमा हासिल गरेका उपलब्धिहरूको मापन गर्न परिचालन गरिएको छ। यो घरपरिवारमा आधारित सर्वेक्षण हो र यसले विद्यालय जाने, विद्यालय बीचैमा जान छाडेका र विद्यालयमा कहिल्यै भर्ना नै नगरिएका सबै बालबालिकाहरूलाई समेटेको छ। नेपालमा परम्परागत रूपमा हुने गरेका सिकाइ मापन वा परीक्षाहरूले घरमै अध्ययन गरेका, विद्यालय बाहिर रहेका र विद्यालय बीचैमा जान छाडेका बालबालिकाहरूलाई नसमेटेका कारण स्थानीय रूपमा आधारित सिकाइ उपलब्धि मापनका विधिहरूको प्रयोग गरिनु आवश्यक मानिएको छ।

नेपालको नयाँ संघीय संरचना अनुरूप असर नेपाल (ASER Nepal) ले बालबालिकाको शिक्षण सिकाइका क्षेत्रमा दुई वटा कार्य गर्ने लक्ष्य लिएको छ। पहिलो लक्ष्य हो- स्थानीय युवाहरूलाई परिचालन गरी उनीहरूलाई शिक्षा क्षेत्रमा सक्रिय रूपमा संलग्न गराउने। त्यसैगरी दोस्रो लक्ष्य हो- असर नेपाल (ASER Nepal) ले विशेषगरी बालबालिकाहरूको सिकाइ उपलब्धि सम्बन्धी तथ्याङ्कहरू सरल, सस्तो र प्रभावकारी तरिकाले सिर्जना गर्ने भएकाले नगरपालिका तथा गाउँपालिकाका प्रमुखहरूसँग मिलाई उनीहरूलाई त्यस ठाँउको शिक्षासम्बन्धी तथ्याङ्क प्रदान गराउने। असर सर्वेक्षण स्थानीयतालाई विश्वव्यापी रूपमा जोड्ने एउटा राम्रो माध्यम हो किनकि यसले वडा र स्थानीय सरकारलाई दिगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये विशेष गरी शिक्षासम्बन्धी लक्ष्य ४ तर्फ स्थानीय निकायहरूले गरेका प्रगतिहरूलाई नियाल्न सहयोग पुऱ्याउँछ।

असर नेपाल (ASER Nepal) ले देशव्यापी रूपमा नै सर्वेक्षण गर्ने लक्ष्य राखेको छ। यस विधिमा प्रयोग गरिएका सामग्रीहरू सरल हुनुका साथै समय अनुकूल परिवर्तन गरी प्रयोग गर्न मिल्ने र सहज रूपमा बुझ्न सकिने भएकाले विभिन्न तहमा फरक फरक स्थानहरूमा लागू गरिसकिएको छ। हालसम्म असर नेपाल (ASER Nepal) द्वारा पर्सा जिल्ला (२०१६), मधेश प्रदेश (२०१९), काठमाडौँको बूढानीलकण्ठ नगरपालिका (२०१७-२०१८) र कर्णाली प्रदेश (२०२१-२०२२) मा सर्वेक्षण कार्य सञ्चालन गरिएको छ। बालबालिकाको सिकाइ उपलब्धिको मापन गर्न र त्यस सम्बन्धी कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्न असर नेपाल (ASER Nepal) का सामग्री पनि विभिन्न सामुदायिक संघसंस्थाद्वारा केही हदसम्म प्रयोग गरिएका छन्।

असर नेपाल (ASER Nepal) ले स्थानीय, प्रादेशिक र राष्ट्रिय स्तरमा गुणस्तरीय शिक्षाका लागि असर सिकाइ उपलब्धि मापनका सर्वेक्षणहरू सञ्चालन र वकालत गर्न नेपालमा “साउथ एसियन असेसमेन्ट अलायन्स : कम्युनिकेटिङ एण्ड कोल्याबोरेटिङ फर चेन्ज” (The South Asian Assessment Alliance: Communicating and Collaborating for Change) शीर्षकको परियोजना कार्यान्वयन गरिरहेको छ। ग्लोबल पार्टनरसिप फर एजुकेशन- जिपिई (Global Partnership for Education – GPE) को आर्थिक सहयोगमा सन् २०२१ देखि जुन २०२३ सम्म कार्यान्वयन हुने यस परियोजनालाई स्ट्रीट चाइल्ड युकेको नेतृत्वमा असर नेपाल (ASER Nepal) लगायत खाना (अफगानिस्तान), अशोका म्यानमार (म्यानमार) र वेभ फाउन्डेसन (बङ्गलादेश) जस्ता संस्थाहरूसँग समन्वय गरी चार वटा देशमा कार्यान्वयन भइरहेको छ। यस परियोजना अन्तर्गत असर नेपाल (ASER Nepal) ले कर्णाली प्रदेशको दैलेख, जाजरकोट, कालिकोट, सल्यान र सुर्खेतमा सिकाइ उपलब्धि मापन सर्वेक्षण गर्ने कार्य विस्तार गरेको हो।

२. सर्वेक्षण गरिएको क्षेत्र: सल्यान जिल्लाको सिद्ध कुमाख गाउँपालिका

सल्यान नेपालको कर्णाली प्रदेशमा रहेका १० वटा जिल्ला मध्येको एक पहाडी जिल्ला हो। सिद्ध कुमाख गाउँपालिका सल्यानका सात वटा गाउँपालिकामध्ये एक हो। सल्यानको सिद्ध कुमाख गाउँपालिकाका ५ वटा वडा हम्पाल, पेडीखोला, भारगाउँ, सगाइन र राम्रीमा असर (ASER) सर्वेक्षण गरिएको थियो। यस गाउँपालिकामा क्षेत्री, कामी, सार्की, सन्यासी, मगर लगायत विभिन्न जातजातिका मानिसहरूको बसोबास रहेको छ। सन् २०११ को जनगणनाले सिद्ध कुमाख गाउँपालिकाको कुल जनसङ्ख्या १० हजार ६२८ रहेको देखाएको छ। जनगणनाले ६ हजार ५०८ जना साक्षर रहेका र जसले पढ्न तथा लेख्न सक्ने देखाएको छ भने ७९८ जनाले पढ्न सक्ने तर लेख्न नसक्ने देखाएको छ। त्यस क्षेत्रमा सन् २०१७ सम्ममा कुल २८ वटा विद्यालय थिए। प्रत्येक विद्यालयमा औसतमा १७६ जना विद्यार्थी अध्ययनरत थिए।

३. असर (ASER) सर्वेक्षण प्रक्रिया

असर (ASER) सर्वेक्षण प्रक्रिया सरल छ र यसमा स्थानीय स्रोतहरूको प्रयोग गरिन्छ। यस गाउँपालिकाको सर्वेक्षण गर्ने क्रममा असर नेपाल (ASER Nepal) को टोलीले असर (ASER) विधिहरूका बारेमा मुख्य प्रशिक्षकहरूलाई तालिम दिएका थिए। त्यसपछि तालिम प्राप्त मुख्य प्रशिक्षकहरूले स्थानीय तहमा स्वयंसेवकहरू छनोट गरेर असर बालबालिकाहरूको सिकाइ उपलब्धि मापन सञ्चालन गर्ने तालिम दिए। यसरी सिद्ध कुमाख क्षेत्रका स्वयंसेवकहरूलाई तीन दिनसम्म फिल्डमा प्रयोगात्मक गतिविधिहरू सञ्चालन गरी तालिम दिइएको थियो। प्रशिक्षणका क्रममा स्वयंसेवकहरूलाई बाल संरक्षण र सुरक्षा नीतिका विषयमा पनि तालिम दिइएको थियो। असर नेपाल (ASER Nepal) को सिकाइ उपलब्धि मापन र सर्वेक्षणका प्रक्रियाहरू संक्षिप्तमा निम्नानुसार छन्:

३.१) गाउँका प्रमुख व्यक्तिलाई भेटेर गाउँका जानकारीहरू सङ्कलन गर्ने

असर (ASER) स्वयंसेवकहरू अध्ययनका क्रममा गाउँमा गएपछि सबैभन्दा पहिले गाउँका प्रमुख व्यक्तिलाई भेटेर आफू त्यहाँ आउनुको उद्देश्यबारे बताउँछन्। गाउँका प्रमुख भन्नाले गाउँका कुनै एक व्यक्ति जस्तै: वडा अध्यक्ष, गाउँका बारेमा जानेबुझेका, जेष्ठ नागरिक वा हामीले सर्वेक्षण गर्न लागेको गाउँघरसँग परिचित कुनै पनि व्यक्ति हुन सक्दछन्। उनीहरूले गाउँसँग सम्बन्धित जस्तै: गाउँमा रहेका विद्यालयको सङ्ख्या, त्यहाँ उपलब्ध सुविधा तथा सर्वेक्षण पुस्तिकामा सोधिएका कुराहरूबारे जानकारी दिन्छन्। सर्वेक्षणलाई सहज बनाउनको लागि त्यस्ता स्रोत व्यक्तिसँग गरिने कुराकानीको यो प्रक्रिया महत्वपूर्ण रहेको छ।

३.२) नक्सा कोर्ने, घरपरिवार छनोट गर्ने र घरपरिवारको सर्वेक्षण गर्ने

गाउँका प्रमुख व्यक्तिसँग कुराकानी गरेपछि स्वयंसेवकहरूले गाउँको अनुमानित नक्सा कोर्छन् जसले गाउँका बारेमा लगभग सम्पूर्ण जानकारी दिन्छ। यसले स्वयंसेवकहरूलाई गाउँमा उपलब्ध घरपरिवारको सङ्ख्याका साथै त्यस क्षेत्रमा रहेका घरपरिवारको घनत्वबारे पनि जानकारी दिन्छ। प्रत्येक गाउँका घरपरिवारहरू kish ग्रिड घरपरिवार नमूना विधिको प्रयोगका माध्यमबाट पाँचौँ घरपरिवार नियम प्रयोग गरी छनोट गरिन्छ।

३.३) ५ देखि १६ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकाहरूको सिकाइ उपलब्धि मापन

अध्ययनका क्रममा घरपरिवार छनोट गरेपछि स्वयंसेवकहरूले घरपरिवारको अवस्था बुझ्न बालबालिकाहरूको सङ्ख्या र विभिन्न घरायसी सामग्री तथा सुविधाको छोटो सर्वेक्षण गर्छन्। त्यसपछि बालबालिका र उनीहरूको शैक्षिक जानकारी लिइसकेपश्चात् उनीहरू असर नेपाल (ASER Nepal) ले उपलब्ध गराएका मापनका सामग्री प्रयोग गरी विद्यालयमा भर्ना भएका, नभएका वा विद्यालय जान बीचमै छाडेका ५ देखि १६ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकाको सिकाइ उपलब्धि मापन गर्छन्। मुख्य प्रशिक्षक तथा असर नेपाल (ASER Nepal) को केन्द्रीय टोलीले सर्वेक्षण र मापनबाट आएको तथ्याङ्कको अनुगमन र पुनः परीक्षण गरिसकेपछि आएका जानकारीलाई इन्ट्री गरी विश्लेषण गरिन्छ।

४. असर (ASER) सिकाइ उपलब्धि मापनका नमूना प्रश्नपत्र

असर (ASER) को सिकाइ उपलब्धि मापनका प्रश्नपत्रहरू 'नेपाल राष्ट्रिय पाठ्यक्रम २०७६' अनुसार कक्षा दुईको तहसँग मिल्ने गरी तयार गरिएको छ। असर (ASER) ले नेपाली, अङ्ग्रेजी र गणित विषयमा बालबालिकाको आधारभूत सिकाइ उपलब्धिको मापन गर्छ। मापन गर्दा प्रयोग गरिएका प्रश्नपत्रका नमूना तल दिइएका छन् :

४.१) नेपाली विषयको प्रश्नपत्रको नमूना

अक्षर (Letter)

ए घ ज न र
स अ प व म

शब्द (Word)

कान मह घर
थाल भाइ फूल
नाम डर तर
बल

अनुच्छेद २ (Paragraph 2)

यो मेरो गाउँ हो ।
मेरो गाउँमा वन छ ।
जाडोमा यहाँ बाघ आउँछ ।
यो गाउँमा मेला लाग्छ ।

कथा (Story)

कविताको घरमा बगैँचा छ । उनको बगैँचामा राम्रा फूलहरू छन् ।
उनको मन पर्ने फूल गुलाफ हो । हरेक दिन उनी फूलहरूमा पानी
हालिन्छन् । उनले फूलको गुच्छा बनाएर कोठामा राखिन् । यो देखेर
उनको आमाबुवा खुशी हुनुभयो । उनलाई बगैँचामा रमाईलो
लाग्छ । उनी त्यहाँ आफ्नो कुकुर कालेसँग खेल्छिन् । काले धेरै
चकचक गर्छ । काले कविताको साथी हो ।

चित्र नं. १ : नेपाली विषयको प्रश्नपत्रको नमूना

नेपाली विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनको तथ्याङ्क कसरी बुझ्ने ?

नेपाली विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनमा पाँच वटा स्तर छन् । प्रत्येक स्तरको विवरण तल संक्षिप्तमा उल्लेख गरिएको छ :

स्तर	अर्थ
सिकारु	बालबालिकाले कम्तीमा पनि ४ वटा नेपाली अक्षर चिन्न सक्दैनन् ।
अक्षर	बालबालिकाले कम्तीमा ४ वा ४ भन्दा बढी नेपाली अक्षर चिन्न सक्छन् तर नेपाली शब्द पढ्न सक्दैनन् ।
शब्द	बालबालिकाले कम्तीमा ४ वा ४ भन्दा बढी नेपाली शब्द पढ्न सक्छन् तर स्पष्ट रूपमा वाक्य पढ्न सक्दैनन् ।
अनुच्छेद	बालबालिकाले एउटा अनुच्छेदमा ३ वा ३ भन्दा कम स्थानमा उच्चारणगत त्रुटि गरी नेपाली भाषाका सरल वाक्य सजिलै पढ्न सक्छन् ।
कथा	बालबालिकाले कथा पढ्ने क्रममा ३ वा ३ भन्दा कम उच्चारणगत त्रुटिसहित स्पष्ट रूपमा पढ्न सक्छन् ।

४.२) गणित विषयको प्रश्नपत्रको नमूना

अङ्क ज्ञान १-९ (Number Knowledge 1-9)

७ १ ९ ८ ४
२ ६ ३

जोड (Addition)

$$\begin{array}{r} ३६ \\ + २९ \\ \hline \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ५८ \\ + ४७ \\ \hline \hline \end{array}$$

घटाउ (Subtraction)

$$\begin{array}{r} ७३ \\ - ६५ \\ \hline \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ९२ \\ - १४ \\ \hline \hline \end{array}$$

अङ्क ज्ञान १०-९९ (Number Knowledge 10-99)

५२ ६२ ८९
३७ ९४ ६३
२५ ७१ १४
५८

भाग (Division)

$$४ \overline{) ९६} (\quad ७ \overline{) ६३} ($$

समस्याको हल गर्नुहोस् (Word Problem)

जनक र मिना मिल्ने साथी हुन् । मिनासंग ९ ओटा सिसाकलमहरु छन् । जनकले मिनासंग ४ ओटा सिसाकलमहरु लियो भने अब मिनासंग कतिओटा सिसाकलमहरु बाँकि छन् होला ?

गणित विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनको तथ्याङ्क कसरी बुझ्ने ?

गणित विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनमा सात वटा स्तर रहेका छन् । प्रत्येक स्तरलाई संक्षिप्त रूपमा तल वर्णन गरिएको छ :

स्तर	अर्थ
सिकारु	बालबालिकाले कम्तीमा ४ वटा अङ्क पहिचान गर्न सक्दैनन् ।
एक अङ्क	बालबालिकाले कम्तीमा ४ वा ४ भन्दा बढी एक अङ्कको सङ्ख्या पहिचान गर्न सक्छन् तर दुई अङ्कको सङ्ख्या पहिचान गर्न सक्दैनन् ।
दुई अङ्क	बालबालिकाले कम्तीमा ४ वटा दुई अङ्कका सङ्ख्या पहिचान गर्न सक्छन् तर जोड गर्न सक्दैनन् ।
जोड	बालबालिकाले जोडका दुई वटा हिसाब गर्न सक्छन् ।
घटाउ	बालबालिकाले सापटी लिएर गर्नु पर्ने दुई वटै घटाउका हिसाब गर्न सक्छन् ।
भाग	बालबालिकाले दुई अङ्कको सङ्ख्यालाई एक अङ्कको सङ्ख्याले भाग गर्दा शेष नआउने हिसाब गर्न सक्छन् ।
समस्याको हल	बालबालिकाले दिइएको भाषागत समस्यालाई पढेर, बुझेर त्यसको सही समाधान गर्न सक्छन् ।

४.३) अङ्ग्रेजी विषयको प्रश्नपत्रको नमूना

अक्षर (Letter)

d f j t b
m p k z v

शब्द (Word)

Goat Tree Sad
Lazy Open Play
Rose See Year
Meat

अनुच्छेद १ (Paragraph 1)

Mina lives in a village.
She likes to eat apples.
She sings very well.
Today is her birthday.

कथा (Story)

Kusum has two dogs, Kalu and Seru. They were playing in the garden. It rained heavily. Kalu got stuck between the bushes. Kalu cried. Kusum heard the cry. She went to the garden. Kusum helped Kalu. He stopped crying. He started playing again with Seru.

अङ्ग्रेजी विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनको तथ्याङ्क कसरी बुझने ?

अङ्ग्रेजी विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनमा पाँच वटा स्तर छन् । प्रत्येक स्तरको विवरण तल संक्षिप्त रूपमा उल्लेख गरिएको छ :

स्तर	अर्थ
सिकारु	बालबालिकाले कम्तीमा पनि ४ वटा अङ्ग्रेजी अक्षर चिन्न सक्दैनन् ।
अक्षर	बालबालिकाले कम्तीमा ४ वा ४ भन्दा बढी अङ्ग्रेजी अक्षर चिन्न सक्छन् तर अङ्ग्रेजी शब्द पढ्न सक्दैनन् ।
शब्द	बालबालिकाले कम्तीमा ४ वा ४ भन्दा बढी अङ्ग्रेजी शब्द पढ्न सक्छन् तर स्पष्ट रूपमा वाक्य पढ्न सक्दैनन् ।
अनुच्छेद	बालबालिकाले एउटा अनुच्छेदमा ३ वा ३ भन्दा कम उच्चारणगत त्रुटि गरी अङ्ग्रेजी भाषाका सरल वाक्य सजिलै पढ्न सक्छन् ।
कथा	बालबालिकाले कथा पढ्ने क्रममा ३ वा ३ भन्दा कम उच्चारणगत त्रुटिसहित स्पष्ट रूपमा पढ्न सक्छन् ।

५. सिकाइ उपलब्धि मापनबाट प्राप्त नतिजा

तालिका नं. १ : सर्वेक्षण र सिकाइ उपलब्धि मापन कार्यमा सहभागी भएका बालबालिकाको सङ्ख्या

लिङ्ग	सर्वेक्षण गरिएका बालबालिकाहरूको सङ्ख्या	सिकाइ उपलब्धि मापन गरिएका बालबालिकाहरूको सङ्ख्या
बालक	१५३	१५३
बालिका	१३९	१३८
कूल बालबालिका	२९२	२९१

तालिका नं. १ ले सिद्ध कुमाख गाउँपालिकामा सर्वेक्षण र सिकाइ उपलब्धि मापनमा सहभागी भएका बालक र बालिकाहरूको सङ्ख्यालाई देखाउँछ । यस गाउँपालिकामा रहेका २९१ बालबालिकको शैक्षिक अवस्थाको मापन गरिएको थियो । सिद्ध कुमाख गाउँपालिकामा बालिकाको तुलनामा बालकको सङ्ख्या केही मात्रामा बढी रहेको छ ।

तालिका नं. २ : कक्षागत रूपमा सर्वेक्षण र मापनमा समावेश गरिएका बालबालिकाको सङ्ख्या

कक्षा	सर्वेक्षण गरिएका बालबालिकाहरूको सङ्ख्या	सिकाइ उपलब्धि मापन गरिएका बालबालिकाहरूको सङ्ख्या
पूर्व-प्राथमिक	१५	१५
१	२०	२०
२	३०	३०
३	३२	३२
४	२६	२६
५	२६	२६
६	३३	३३
७	४९	४९
८	२१	२१
९	१६	१६
१०	२१	२१
११	२	१
विद्यालय बीचमै जान छोडेका	१	१
कूल बालबालिका	२९२	२९१

तालिका नं. २ मा सिद्ध कुमाख गाउँपालिकामा सर्वेक्षण र मापनमा सहभागी भएका बालबालिकाको सङ्ख्यालाई कक्षागत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ । यस गाउँपालिकामा शैक्षिक अवस्था मापन गरिएका बालबालिकामध्ये सबैभन्दा बढी कक्षा सातमा, त्यसपछि क्रमशः कक्षा छ र तीनमा अध्ययनरत रहेको देख्न सकिन्छ । सर्वेक्षण र मापन गरिएका बालबालिकाहरूमध्ये एकजना बालकले मात्र विद्यालय बीचमै जान छोडेको भेटिएको थियो भने १५ जना बालबालिका पूर्व प्राथमिक तहमा अध्ययन गरिरहेका थिए ।

तालिका नं. ३: नेपाली विषयमा सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजा

नेपाली विषयमा सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजा	सिकारू स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	अक्षर स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	शब्द स्तरमा बालबालिकाहरूको सङ्ख्या	अनुच्छेद स्तरमा बालबालिकाहरूको सङ्ख्या	कथा स्तरमा बालबालिकाहरूको सङ्ख्या
सङ्ख्या	२९	२६२	२२२	१९६	१५८
प्रतिशत	९.९७%	९०.०३%	७६.२९%	६७.३५%	५४.३०%

माथि प्रस्तुत तालिकाले सिकाइ उपलब्धि मापनमा सहभागी भएका बालबालिकाहरूले नेपाली विषयमा हासिल गरेको सिकाइ उपलब्धिको अवस्थालाई देखाउँछ। यस नतिजाले १० मध्ये ९ बालबालिकाहरूले नेपाली अक्षर र १० मध्ये ७ बालबालिकाहरूले नेपाली शब्द पढ्न सक्ने अवस्था देख्न सकिन्छ। तर नेपाली विषयमा कक्षा दुई तहको कथा पढ्न सक्ने बालबालिकाको सङ्ख्या भने घटेर ५ मात्र भएको देखिन्छ।

तालिका नं. ४: अङ्ग्रेजी विषयमा सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजा

अङ्ग्रेजी विषयमा सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजा	सिकारू स्तरमा बालबालिकाहरूको सङ्ख्या	अक्षर स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	शब्द स्तरमा बालबालिकाहरूको सङ्ख्या	अनुच्छेद स्तरमा बालबालिकाहरूको सङ्ख्या	कथा स्तरमा बालबालिकाहरूको सङ्ख्या
सङ्ख्या	४३	२४८	१३४	९८	४५
प्रतिशत	१४.७८%	८५.२२%	४६.०५%	३३.६८%	१५.४६%

माथि दिइएको तथ्याङ्कले बालबालिकाहरूले अङ्ग्रेजी विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनमा हासिल गरेको नतिजालाई देखाउँछ। नतिजा मापनमा सहभागी भएका बालबालिकाहरूमा १० जनामध्ये ९ जना अङ्ग्रेजी अक्षर पढ्न सक्ने देखिन्छन् भने १० जनामध्ये १ जनाले त अङ्ग्रेजी अक्षरसमेत चिन्न नसकेका देखिन्छ। त्यसै गरी शब्द स्तरमा १० जनामध्ये मात्र ४ जना बालबालिका थिए र यो सङ्ख्या अनुच्छेद र कथा स्तरमा पुग्दा घटेर क्रमशः ३ र २ मा पुगेको देखिन्छ।

तालिका नं. ५: गणित विषयमा सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजा

गणित विषयमा सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजा	सिकारू स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	एक अङ्कको स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	दुई अङ्कको स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	जोड स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	घटाउ स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	भाग स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	समस्याको हल स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या
सङ्ख्या	२९	२६२	२०८	९१	५१	३३	२
प्रतिशत	९.९७%	९०.०३%	७१.४८%	३१.२७%	१७.५३%	११.३४%	०.६९%

माथि प्रस्तुत नतिजाले बालबालिकाहरूले गणित विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजालाई देखाउँछ। यस नतिजाले १० मध्ये ९ जना बालबालिकाहरूले एक अङ्कको सङ्ख्या चिन्न सक्ने अवस्था देखिन्छ तर यो सङ्ख्या दुई अङ्कको स्तरमा पुग्दा ७ मा घटेको देखिन्छ। यहाँ १० मध्ये ३ जना बालबालिकाहरूले मात्र जोड गर्न सकेको देखिन्छ र १० मध्ये मात्र १ जनाले घटाउ र भाग गर्न सकेको देखिन्छ। यस गाउँपालिकामा १० जना बालबालिकामध्ये कुनै पनि बालबालिकाले भाषागत रूपमा दिइएको समस्यालाई पढेर हल गर्न नसकेको देखिन्छ।

तालिका नं. ६: लिङ्गका आधारमा नेपाली विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजा

लिङ्ग	सिकारू स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	अक्षर स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	शब्द स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	अनुच्छेद स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	कथा स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या
बालक	१५	१३८	११९	१०५	८६
बालक (%)	९.८०%	९०.२०%	७७.७८%	६८.६३%	५६.२१%
बालिका	१४	१२४	१०३	९१	७२
बालिका (%)	१०.१४%	८९.८६%	७४.६४%	६५.९४%	५२.१७%

माथि प्रस्तुत तालिकाले सिद्ध कुमाख गाउँपालिका भित्र नेपाली विषयमा बालक र बालिकाहरूको सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजालाई देखाउँछ। नेपाली विषयका सबै स्तरमा बालक र बालिकाहरूले हासिल गरेको सिकाइ उपलब्धि मापनको अवस्था उस्तै देखिन्छ। जस्तै, अक्षर स्तरमा रहेका १० जना बालकमध्ये ९ जनाले नेपाली अक्षर पढ्न सकेको देखिन्छ र त्यस स्तरमा बालिकाहरूको सङ्ख्या पनि उस्तै रहेको देखिन्छ। तर बालक तथा बालिका दुवैको सङ्ख्या अक्षरदेखि शब्द हुँदै अनुच्छेद र कथा स्तरसम्म पुग्दा क्रमशः घट्दै गएको देखिन्छ। १० मध्ये ६ जना बालकहरू र १० मध्ये नै ५ जना बालिकाहरूले मात्र कक्षा दुई स्तरको कथा पढ्न सकेको देखिन्छ।

तालिका नं.७: लिङ्गका आधारमा अङ्ग्रेजी विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजा

लिङ्ग	सिकारू स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	अक्षर स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	शब्द स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	अनुच्छेद स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	कथा स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या
बालक	२०	१३३	७७	५७	२९
बालक (%)	१३.०७%	८६.९३%	५०.३%	३७.२५%	१८.९%
बालिका	२३	११५	५७	४१	१६
बालिका (%)	१६.६७%	८३.३३%	४१.३%	२९.७१%	११.५९%

माथि प्रस्तुत गरिएको तालिका नं. ७ ले अङ्ग्रेजी विषयमा बालक र बालिकाहरूको सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजा देखाएको छ। यस गाउँपालिकामा अङ्ग्रेजी विषयमा बालक र बालिकाहरूको सिकाइ उपलब्धि लगभग उस्तै रहेको देखिएता पनि सिकाइ उपलब्धिको सबैभन्दा माथिल्लो स्तरमा हेर्ने हो भने बालिकाहरूभन्दा बालकहरूको सिकाइ उपलब्धिमा थोरै केही राम्रो भएको देखिन्छ। जस्तै, १० जनामध्ये ८ जना बालकहरू र त्यति नै सङ्ख्यामा बालिका पनि अक्षर स्तरमा रहेको देखिन्छ तर कक्षा दुई तहको कथा स्तरमा भने केवल १० जनामध्ये २ जना बालक मात्र देखिन्छन्। सोही स्तरमा १० जनामध्ये १ जना मात्र बालिका रहेकी छन्। समग्रमा हेर्दा बालक र बालिकाहरूको दुवैको अङ्ग्रेजी विषयको सिकाइ उपलब्धि कमजोर रहेको देखिन्छ किनभने अङ्ग्रेजी अक्षर पढ्न सक्ने १० मध्ये ८ बालकहरूले अक्षर पढ्न सकेका थिए भने तीमध्ये केवल ३ जनाले मात्र अनुच्छेद र २ जनाले मात्र कथा पढ्न सकेका छन्। त्यसैगरी, बालिकाहरूमा पनि १० मध्ये ८ बालिकाहरूले मात्र अक्षरहरू पढ्न सकेका थिए र तीमध्ये केवल ३ जनाले मात्र अनुच्छेद र १ जनाले मात्र कक्षा दुई तहको अङ्ग्रेजी कथा पढ्न सकेका थिए।

तालिका नं. ८ : लिङ्गका आधारमा गणित विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजाको नतिजा

लिङ्ग	सिकारू स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	एक अङ्कको स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	दुई अङ्कको स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	जोड स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	घटाउ स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	भागस्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	समस्याको हल स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या
बालक	१४	१३९	११४	६०	३३	२४	१
बालक (%)	९.१५%	९०.८५%	७४.५१%	३९.२२%	२१.५७%	१५.६९%	०.६५%
बालिका	१५	१२३	९४	३१	१८	९	१
बालिका (%)	१०.८७%	८९.१३%	६८.१२%	२२.४६%	१३.०४%	६.५२%	०.७२%

माथि प्रस्तुत तालिकाले लिङ्गका आधारमा गणित विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजा देखाउँछ। सिकाइ नतिजा हेर्दा लगभग सबै स्तरमा बालिकाहरूभन्दा बालकहरू अगाडि रहेको देख्न सकिन्छ, यद्यपि बालक र बालिका दुवैको समग्र सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजा हेर्ने हो भने सन्तोषजनक मात्र रहेको छ। १० बालकमध्ये ९ जना र १० बालिकामध्ये ९ जनाले नै एक अङ्कको सङ्ख्या पहिचान गर्न सकेका छन् तर सिकाइ उपलब्धिको स्तर बढ्दै जाँदा १० बालकहरूमध्ये मात्र ४ जना र १० बालिकाहरूमध्ये २ जनाले मात्र जोडका समस्याहरू हल गर्न सकेका थिए। त्यसै गरी १० जनामध्ये १ जना बालकले मात्र भाग गर्न सकेका थिए भने सो स्तरमा बालिकाहरूको सङ्ख्या अत्यन्तै न्यून रहेको देखिन्छ।

मापनमा सहभागी भएका कूल बालबालिकामध्ये एक जना बालक र बालिकाले मात्र भाषागत रूपमा दिइएको समस्यालाई पढेर हल गर्न सक्षम भएका थिए।

तालिका नं. ९ : कक्षागत रूपमा नेपाली विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजा

कक्षा	सिकारू स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	अक्षर स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	शब्द स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	अनुच्छेद स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	कथा स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या
पूर्व-प्राथमिक	१०	५	३	१	१
%	६६.६७%	३३.३३%	२०.००%	६.६७%	६.६७%
१	७	१३	४	४	३
%	३५.००%	६५.००%	२०.००%	२०.००%	१५.००%
२	९	२१	१०	६	२
%	३०.००%	७०.००%	३३.३३%	२०.००%	६.६७%
३	०	३२	२३	१६	९
%	०.००%	१००.००%	७९.८८%	५०.००%	२८.९३%
४	२	२४	२२	१९	१३
%	७.६९%	९२.३९%	८४.६२%	७३.०८%	५०.००%
५	०	२६	२२	१७	१२

%	०.००%	१००.००%	८४.६२%	६५.३८%	४६.१५%
६	१	३२	३२	३२	२७
%	३.०३%	९६.९७%	९६.९७%	९६.९७%	८१.८२%
७	०	४९	४६	४२	३५
%	०.००%	१००.००%	९३.८८%	८५.७१%	७१.४३%
८	०	२१	२१	२०	१९
%	०.००%	१००.००%	१००.००%	९५.२४%	९०.४८%
९	०	१६	१६	१६	१५
%	०.००%	१००.००%	१००.००%	१००.००%	९३.७५%
१०	०	२१	२१	२१	२०
%	०.००%	१००.००%	१००.००%	१००.००%	९५.२४%
११	०	१	१	१	१
%	०.००%	१००.००%	१००.००%	१००.००%	१००.००%
विद्यालय बीचमै जान छाडेका	०	१	१	१	१
%	०.००%	१००.००%	१००.००%	१००.००%	१००.००%

माथि प्रस्तुत तालिका नं. ९ ले बालबालिकाहरूले नेपाली विषयमा हासिल गरेको सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजालाई कक्षागत रूपमा देखाउँछ। बालबालिकाहरू सानो कक्षाबाट माथिल्लो कक्षामा पुग्ने क्रमसँगै नेपाली विषय सिकाइ उपलब्धिको नतिजा पनि बढ्दै गएको देख्न सकिन्छ। कक्षा सातदेखि माथिल्ला कक्षाहरूमा सिकारु स्तरमा कोही पनि बालबालिका छैनन्। यस तथ्याङ्कले सबै बालबालिका नेपाली अक्षर पढ्न सक्ने अवस्थामा रहेको देखाउँछ। त्यसै गरी कक्षा आठदेखि माथि रहेका सबै बालबालिकाले नेपाली शब्दहरू पढ्न सकेको देखिन्छ भने कक्षा नौ देखि माथिका सबै जना अनुच्छेद पढ्न सक्षम भएको देखिन्छ। कक्षा आठ देखि माथिल्लो कक्षाहरूमा १० मध्ये ९ बालबालिकाहरूले कक्षा दुई तहको नेपाली कथा पढ्न सकेका थिए।

तर कक्षा तीन, चार र पाँचका बालबालिकाको सिकाइ उपलब्धिको नतिजालाई हेर्दा अझै पनि एकदम थोरै मात्र बालबालिकाहरू सिकाइको माथिल्लो स्तरमा रहेका देखिन्छन्। कक्षा तीनमा रहेका १० जना बालबालिकामध्ये ७ जना शब्द स्तरमा छन् र यो सङ्ख्या घटेर १० जनामध्ये ५ जना मात्र अनुच्छेद स्तरमा पुगेका छन् र उनीहरूमध्ये कक्षा दुई तहको नेपाली कथा पढ्न केवल ३ जनाले मात्र सकेका छन्।

तालिका नं. १० : कक्षागत रूपमा अङ्ग्रेजी विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजा

कक्षा	सिकारू स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	अक्षर स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	शब्द स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	अनुच्छेद स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	कथा स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या
पूर्व-प्राथमिक	११	४	३	२	०
%	७३.३३%	२६.६७%	२०.००%	१३.३३%	०.००%
१	१०	१०	४	४	१
%	५०.००%	५०.००%	२०.००%	२०.००%	५.००%
२	१२	१८	३	३	२
%	४०.००%	६०.००%	१०.००%	१०.००%	६.६७%
३	३	२९	८	६	५
%	९.३८%	९०.६३%	२५.००%	१८.७५%	१५.६३%
४	३	२३	११	४	२
%	११.५४%	८८.४६%	४२.३१%	१५.३८%	७.६९%
५	३	२३	८	७	०
%	११.५४%	८८.४६%	३०.७७%	२६.९२%	०.००%
६	१	३२	२१	१५	२
%	३.०३%	९६.९७%	६३.६४%	४५.४५%	६.०६%
७	०	४९	२५	१८	१३
%	०.००%	१००.००%	५१.०२%	३६.७३%	२६.५३%
८	०	२१	१५	११	५
%	०.००%	१००.००%	७१.४३%	५२.३८%	२३.८१%
९	०	१६	१४	९	३
%	०.००%	१००.००%	८७.५०%	५६.२५%	१८.७५%
१०	०	२१	२०	१८	१२
%	०.००%	१००.००%	९५.२४%	८५.७१%	५७.१४%
११	०	१	१	०	०
%	०.००%	१००.००%	१००.००%	०.००%	०.००%
विद्यालय बीचमै जान छाडेका	०	१	१	१	०
%	०.००%	१००.००%	१००.००%	१००.००%	०.००%

माथि प्रस्तुत तालिका नं. १० ले अङ्ग्रेजी विषयमा बालबालिकाहरूको सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजालाई कक्षागत रूपमा देखाउँछ। सानो कक्षाबाट माथिल्लो कक्षामा पुग्दा विशेष गरी अक्षर स्तरमा बालबालिकाको सामान्य प्रगति भएको देख्न सकिन्छ। तर अन्य स्तरहरूमा भने सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजामा उतारचढाव आएको देखिन्छ। उदाहरणका लागि, कक्षा पाँचमा अध्ययनरत कसैले पनि कक्षा दुई स्तरको कथा पढ्न सकेका थिएनन् भने कक्षा आठ र नौमा १० जनामध्ये २ जनाले मात्र कक्षा दुई स्तरको अङ्ग्रेजी कथा पढ्न सकेका थिए। समग्रमा यस तथ्याङ्कले अङ्ग्रेजी विषयमा बालबालिकाको सिकाइ उपलब्धिमा धेरै नै सुधारको आवश्यकता रहेको देखाउँछ।

तालिका नं. ११ : कक्षागत रूपमा गणित विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनको नतिजा

लिङ्ग	सिकारू स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	एक अङ्कको स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	दुई अङ्कको स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	जोड स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	घटाउ स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	भागस्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या	समस्याको हल स्तरमा बालबालिका हरूको सङ्ख्या
पूर्व-प्राथमिक	१०	५	४	०	०	०	०
%	६६.६७%	३३.३३%	२६.६७%	०.००%	०.००%	०.००%	०.००%
१	६	१४	४	०	०	०	०
%	३०.००%	७०.००%	२०.००%	०.००%	०.००%	०.००%	०.००%
२	७	२३	९	२	२	१	०
%	२३.३३%	७६.६७%	३०.००%	६.६७%	६.६७%	३.३३%	०.००%
३	०	३२	१६	५	१	२	१
%	०.००%	१००.००%	५०.००%	१५.६३%	३.१३%	६.२५%	३.१३%
४	४	२२	२०	५	४	१	१
%	१५.३८%	८४.६२%	७६.९२%	१९.२३%	१५.३८%	३.८५%	३.८५%
५	१	२५	१८	१०	३	१	०
%	३.८५%	९६.१५%	६९.२३%	३८.४६%	११.५४%	३.८५%	०.००%
६	१	३२	३१	१०	६	३	०
%	३.०३%	९६.९७%	९३.९४%	३०.३०%	१८.१८%	९.०९%	०.००%
७	०	४९	४६	२५	१३	१०	०
%	०.००%	१००.००%	९३.८८%	५१.०२%	२६.५३%	२०.४१%	०.००%
८	०	२१	२१	१२	७	५	०
%	०.००%	१००.००%	१००.००%	५७.१४%	३३.३३%	२३.८१%	०.००%
९	०	१६	१६	९	६	३	०
%	०.००%	१००.००%	१००.००%	५६.२५%	३७.५०%	१८.७५%	०.००%
१०	०	२१	२१	१२	९	७	०
%	०.००%	१००.००%	१००.००%	५७.१४%	४२.८६%	३३.३३%	०.००%
११	०	१	१	०	०	०	०
%	०.००%	१००.००%	१००.००%	०.००%	०.००%	०.००%	०.००%
विद्यालय बीचमै जान छाडेका	०	१	१	१	०	०	०
%	०.००%	१००.००%	१००.००%	१००.००%	०.००%	०.००%	०.००%

माथि प्रस्तुत तालिका नं. ११ ले मापन गरिएका बालबालिकाहरूले गणितमा हासिल गरेको सिकाइ उपलब्धि मापनलाई कक्षागत रूपमा देखाएको छ। सबै कक्षामा थोरै मात्र बालबालिकाले सिकाइ उपलब्धिको माथिल्लो स्तरमा टेकेको देखिन्छ। गणित विषयमा माथिल्लो कक्षामा जाँदा बालबालिकाहरूको सिकाइ उपलब्धि मापनको प्रत्येक स्तरमा उनीहरूको केही मात्रामा प्रगति भएको देखिन्छ, यद्यपि प्रगतिमा एकरूपता भने छैन र विशेष गरी सिकाइको उपलब्धिको

माथिल्लो स्तरमा हल्का उतारचढाव आएको देखिन्छ। उदाहरणका लागि, कक्षा दुईमा १० जनामध्ये लगभग कुनै पनि बालबालिकाले भाग गर्न सकेका थिएनन् तर कक्षा तीनमा भने १० जनामध्ये १ जनाले मात्र भाग गर्न सकेका थिए। कक्षा चार र पाँचमा भने १० जनामध्ये कसैले पनि भाग गर्न सकेका थिएनन्। भाषागत रूपमा पढेर बुझेर समस्याको हल गर्न सक्ने बालबालिकाको सङ्ख्या समग्रमा अत्यन्तै न्यून रहेको देखिन्छ।

६. तथ्याङ्कहरूको विश्लेषण

सल्यान जिल्लाको सिद्ध कुमाख गाउँपालिकामा नागरिकहरूको नेतृत्वमा गरिएको मापनको नतिजाले गाउँपालिकामा बालबालिकाहरूको आधारभूत सिकाइ न्यून रहेको देखाएको छ। यस सिकाइ मापन कार्यमा प्रयोग भएका प्रश्नपत्रहरू कक्षा दुई तहको पाठ्यक्रमको आधारमा तयार पारिएको हो।

नेपाली, अङ्ग्रेजी र गणित विषयमा बालबालिकाहरूको समग्र सिकाइ उपलब्धिमा सुधारको आवश्यकता देखिन्छ। यी तीन वटै विषयको सिकाइ उपलब्धि मापनको माथिल्लो स्तरमा बालबालिकाको सङ्ख्या कम रहेको देखिन्छ। अङ्ग्रेजी र गणित विषयमा बालबालिकाहरूको सिकाइ उपलब्धि नेपाली विषयको तुलनामा निकै कम रहेको छ। अङ्ग्रेजीको अक्षर, शब्द र अनुच्छेद स्तरमा नेपालीको तुलनामा बालबालिकाहरूको सङ्ख्या थोरै देखिन्छ। नेपालीमा १० जनामध्ये ५ जना कथा स्तर मा थिए तर अङ्ग्रेजीमा १० जनामध्ये १ जना मात्र कथा स्तरमा थिए। गणितमा १० जनामध्ये ३ जना मात्र जोड स्तर मा थिए भने लगभग कोही पनि भाषागत रूपमा दिइएको समस्यालाई पढेर हल गर्न सक्ने स्तरमा थिएनन्। सिद्ध कुमाख गाउँपालिकामा नेपाली विषयमा बालक र बालिकाहरूको सिकाइ उपलब्धि लगभग उस्तै नै थियो भने अङ्ग्रेजी विषयको सिकाइ उपलब्धिको माथिल्लो स्तर र गणित विषयमा सिकाइ उपलब्धिका सबै स्तरमा लगभग बालकहरूले बालिकाहरूलाई केही रूपमा पछाडि पारेका थिए। नेपाली विषयमा भने बालबालिकाहरू माथिल्लो कक्षामा पुग्दा सिकाइ उपलब्धिमा क्रमशः प्रगति भएको देखिन्छ भने अङ्ग्रेजी र गणित विषयमा विशेष गरी माथिल्लो स्तरको सिकाइ उपलब्धिका नतिजामा उतारचढाव आएको देखिन्छ।

तर समग्र रूपमा आएको तथ्याङ्कलाई केलाउने हो भने बालबालिकाहरूको आधारभूत सिकाइको अवस्थामा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ। विद्यालयमा माथिल्लो कक्षामा अध्ययन गरिरहेका बालबालिकाहरूले पनि आधारभूत सिकाइ हासिल गर्न नसक्नुका विभिन्न कारण हुन सक्छन्। विद्यालय तथा घरपरिवारमा बालबालिकाको सिकाइ प्रक्रियामा बाधा पुऱ्याउने विभिन्न पक्षहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण गरी तिनबारे राम्ररी मनन गर्न आवश्यक छ। विद्यालयमा होस् वा घरमा जहाँ भए पनि सिद्ध कुमाख गाउँपालिकाको शैक्षिक क्षेत्रमा सुधार गर्नु पर्ने धेरै क्षेत्रहरू छन् भन्ने कुरा यस मापनबाट आएको परिणामले देखाउँछ।

७. निष्कर्ष

शिक्षाले मानिसको जीवनमा दीर्घकालीन प्रभाव पाउँछ। त्यसैले गुणस्तरीय शिक्षा पाउनु सबैको अधिकार हो। गुणस्तरीय शिक्षाको लागि शिक्षक, अभिभावकलगायत स्थानीय तहका शिक्षामा काम गर्ने सरोकारवाला तथा विज्ञहरूसँग निरन्तर र समयसापेक्ष रूपमा छलफल, अन्तर्क्रिया गरी स्थानीय योजना र नीतिहरूको कार्यान्वयन हुनु आवश्यक छ। सल्यानको सिद्ध कुमाख गाउँपालिकामा नागरिक नेतृत्वमा गरिएको मापनले यस पालिकामा रहेका बालबालिकाहरूको आधारभूत सिकाइको अवस्था न्यून रहेको र यसमा धेरै सुधार गर्नुपर्ने देखाएको छ।

दिगो विकास लक्ष्य ४ लाई पूरा गर्ने हाम्रो प्रतिबद्धतालाई पूर्णता दिन स्थानीय स्तरमा रहेका शिक्षासँग सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँग सिकाइको बारेमा छलफल गर्न र सिकाइको स्तरमा सुधार गर्नका निमित्त विभिन्न उपायको खोजी गर्नु जरुरी छ। यस कार्यमा सामुदायिक युवाहरूलाई संलग्न गराई तिनलाई परिचालन गर्न आवश्यक देखिन्छ। यसरी सिकाइको नतिजा मापन गर्न पनि नागरिकको नेतृत्वमा गरिने मापन एक शक्तिशाली विधि हुन सक्छ। त्यसो गर्दा यसले समुदायका सदस्यहरू, स्थानीय सरकार र सरोकारवालाहरूलाई बालबालिकाहरूको आधारभूत सिकाइमा सुधार ल्याउने विषयमा जवाफदेही हुन पनि मद्दत गर्दछ। यसले समग्र शिक्षा प्रणालीलाई सुधार गर्नका निमित्त नीतिगत तहमा बहस र संवाद गर्ने वातावरण तथा स्थानको पनि सृजना गर्छ।

८. असर (ASER) सल्यानमा काम गर्ने समूह

मुख्य प्रशिक्षक: तारा कुमारी वि.क., अमृत परियार

स्वयंसेवकहरू : भागीराम बस्नेत, विनोद योगी, वीरेन्द्र वि.क., दिपक रकाल, देभा बुढाथोकी, गोल्मा वि.क., करुणा घर्ती, लक्ष्मी बुढाथोकी, निर्मला बुढाथोकी, सिर्जना गिरी

असर नेपाल : जास्मीन शाक्य, ललित जंग शाही, मनिषा गहतराज, प्रमिला बिसुके, राजीव तिमल्सिना, रोशन पोखरेल